

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibvs Moribvsqve Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. I. Deum habere omnium rerum prouidentiam: & quid sit Prouidentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

DE
PERFECTIONIBVS
MORIBVSQVE
DIVINIS
LIBER VNDECIMVS,
DE PROVIDENTIA DEI.

CAPVT PRIMVM.

*Deum habere omnium rerum prouidentiam:
& quid sit Prouidentia.*

*In Deo esse
prouidentiam
rerum om-
nium.*

DEVM habere omnium rerum prouidentiam & gu- 1
bernationem, certum est ex Scripturis. Psalm. 146.
*Qui operit calum nubibus, & parat terra pluuiam; qui
producit in montibus fœnum, & herbam seruituti homi-
num, qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis cornu-
rum inuocantibus eum.* Quibus verbis S. Scriptura etiam ad mi-
nima eius curam & prouidentiam pertine. e indicat. Psal. 138. *Ecce
Domine tu cognouisti omnia, nouissima & antiqua: tu formasti me, &
posuisti super me manum tuam, ut me protegas & dirigas, &c.* Item
Psalm. 103. 106. 134. 135. & aliis locis celebratur diuina prouiden-
tia. Sap. 8. *Attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia
suaniter.* hoc de conseruatione & gubernatione rerum intelli-
gendum est, ut rectè docet D. Augustinus lib. 4. De Genesi ad lit.
cap. 12. Priori enim parte significatur, ita potenter omnia à summa
natura

natura vsque ad infimam, à supremo Angelo vsque ad infimam materiam, eius magis teneri in suo esse suaque specie, vt nulla nisi ipso volente vel permittente possit excidere. Altera, omnia suis collocari locis & ordinibus, & aptissimis mediis ad suos fines dirigi. Sap. 14. *Tua, Pater, sapientia gubernat mundum & omnia.* & cap. 15. *Tu autem Deus noster suavis & verus es, patiens, & in misericordia disponens omnia.* Matthæi 6. pulcherrime ostendit Dominus, prouidentiam diuinam etiam ad minima pertingere, & illa semper fidendum. *Ideò dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Respicite volatilia celi, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant, neque nent. dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si autem fenum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modice fidei?* Luc. 12. ex eo quòd Deus etiam circa minima prouidentiam habet, ostendit non esse timendum, ne defint nobis necessaria, etiamsi omnia propter Deum relinquamus. *Nonne quinque passeret veniunt dit pondio, & vnus ex illis non est in obliuione coram Deo? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus pluris estis vos.* Demique nihil ferè pallim Scriptura adeò nobis proponit & insinuat, ac Dei prouidentiam.

2. Est autem *Prouidentia* iuxta Boëtium lib. 3. De consol. Prosa 6. *diuina ratio in summo omnium Principe constituta, que cuncta disponit, nimirum in suos fines, vt S. Thomas explicat 1. p. q. 22. a. 1. quo loco eam simili modo describit: Prouidentia, inquit, est ratio ordinis rerum in finem, in Deo existens.* In rebus duo spectari possunt. Primum, Res ipsæ in se secundum suam essentiam. Alterum, Ordo & habitudo quam habent singulæ ad finem tum proprium, tum communem totius vniuersi, qui est manifestatio perfectionum diuinarum. Vtriusque *ratio*, id est notio seu conceptio, & (vt Græci dicunt) λόγος, est in Deo. *Notio* rerum in se spectatarum, nempe quatenus sunt talis formæ & speciei, vocatur *idea: notio* verò illarum quatenus ordinantur in finem, vocatur *prouidentia*. Verùm cum prouidentia diuina sit perfectissima & vniuersalissima, nec solum extrinseco modo, sed etiam intrinseca ordinatione res omnes in suos fines destinet, creando & formando rerum naturas, conferendo proprietates natiuas, & vires, & figuras con-

Quid sit Prouidentia.

gruentissimas, & partes mirifica proportione confirmatas, & omnia quæ ad rerum pulchritudinem, vsum, functiones & conseruationes sunt opportuna, necesse est vt cõtineat etiam ideas seu notiones essentiarum, quarum creatio & formatio intrinsecè ordinem ad finem includit: præsertim cùm Deus nihil nisi ob aliquem finem velle aut facere possit. Vnde & ipsa creatio, quatenus fit ob certum finem à Deo intentum, est opus summæ prouidentia, vt infra ostendemus. Itaque ideas intrinsecè in ratione prouidentia diuine includuntur vel eidem supponuntur. Petes, ad vtram facultatem prouidentia pertineat, ad intellectum, an ad voluntatem. Respondeo, à S. Thoma poni in intellectu, sicut & ideas in intellectu ponuntur. Sicut tamen notiones rerum in Deo non dicuntur ideas, nisi applicentur à voluntate ad rerum productionem; ita *notio* & conceptio ordinis rerum in finem non dicitur prouidentia, nisi à voluntate applicetur ad executionem. Vnde etiam quodam modo includit actum voluntatis, nimirum decretum exequendi. Hinc quidam DD. volunt prouidentiam pertinere ad voluntatem: quod confirmatur ex Damasceno lib. 2. De fide Orthodox. cap. 29. vbi dicit, *prouidentiam esse voluntatem Dei, per quam omnia quæ sunt, conuenientem gubernationem accipiunt*. Quare vtroque modo loqui possumus de *prouidentia*; nimirum, ipsam esse rationem seu præconceptionem ordinis rerum in finem cum decreto exequendi; vel, decretum exequendi rationem ordinis rerum in finem, à Deo præconceptam. Parum autem refert, vtrum propriè nomine *prouidentia* significetur, ipsane conceptio ordinis, an ipsum decretum executionis; cùm constet, vtrumque necessariò & essentialiter requiri. Quod tamen antè diximus, videtur magis consentaneum, nimirum vt ipsa conceptio ordinis rerum in diuina mente existens, à voluntate ad executionem applicata, prouidentia dicatur. Vnde ad intellectum pertinebit, etsi voluntatem supponat. Nam prouidentia futurorum, est *prudencia* præcipua pars; vel species quædam quæ *prudencia monarchica* dici possit. Sicut enim prudentia economica & militaris dicitur species prudentia, & ad intellectum pertinet; ita etiam prudentia Politica & Monarchica, qua rectè instituitur & gubernatur Respublica.

Obiiciet aliquis: Ad prouidentiam pertinet, non solum res dispo-
nere in suos fines, sed etiã permittere excidere à suo fine, & punire
malefactores: ergo non rectè definitur esse *ratio ordinis rerum in fi-*
nem. Dũ enim permittuntur excidere à suo fine, & puniuntur pœna
ater-

Est adus
partim in-
tellectus, par-
tim volun-
tatis.

Aristoteles 6
Ethicor. c. 8.

Permissio sub
prouidentia
caedit.

æterna, non disponuntur in finem. Respondeo, Non est necesse vt
omnis actus prouidentia positius, vel etiam negatius, qualis est
permissio, dirigat naturam rationalem vel irrationalem ad suum fi-
nem consequendum. Neq; enim in eum sensum accipienda est illa
descriptio prouidentia: sed sufficit vt Deus nihil faciat vel permit-
tat circa res creatas, nisi ob certum finem, quem ipse sibi propo-
situm habet. Non enim ratio prouidentia postulat, vt omnis actio
prouisoris dirigat res subiectas ad consequendum proprium illa-
rum finem: sed satis est vt tendat ad finem, quem prouisor sibi sta-
tuit. Sic punitio peccatorum fit ad ostendendam diuinam iustitiam;
permissio verò, vt opera virtutis sint libera, & excusetur in nobis
solicitudo bene operandi, & qd alios optimos fines, vt docet Da-
mascenus lib. 2. cap. 29.

CAPVT II.

Quæ sint Prouidentia diuina functiones.

4 **V**T melius intelligatur quid & qualis sit diuina Prouidentia,
considerandæ sunt eius functiones, & generales operationes
circa res creatas. Hæ generatim sunt duæ, *creatio & gubernatio.* Dua functio-
nes prou-
dentia.
Quod *creatio* sit opus diuinæ prouidentia, patet Primò, Quia
mundus non est casu factus, sed certissimo consilio, & specialissimo
decreto: atqui nihil est quod potius sit dicendum opus prouiden-
tia, quàm quod absoluto & peculiari decreto ad omnes rei circum-
stantias pertingente præfinitum est. Deinde, Quia res omnes se-
cundum suam essentia condita sunt propter finem, tum proprium
cuique, qui est cuiusque operatio, tum communem omnium, qui
est gloria Dei. itaque in sua essentia habent ordinem & habitudi-
nem ad finem, qui ordo est impressio diuinæ prouidentia. Tertio,
Quia per creationem acceperunt vires, qualitates, temperamen-
tum, locum, ordinem & figuram, prout cuique congruebat ad suum
statum, functionem, finemque proprium. atqui hoc nihil est aliud
quàm conuenienter ordinari & instrui ad suum finem: ergo est
opus prouidentia. Denique, omnis operatio tendens ad aliquem
finem, est opus prouidentia: atqui creatio est operatio tendens ad
finem, est enim operatio primi & supremi operantis, qui omnia
propter vltimum finem, qui est ipse operans eiusque gloria, opera-
tur. Itaque quòd iste mundus, istis corporibus constans, ea magni-
tudine,